

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-636-2-25>

**PROBLEMS WITH LEGAL SUPPORT FOR THE PUBLIC
MANAGEMENT OF THE REINTEGRATION
OF WAR VETERANS IN UKRAINE**

**ПРОБЛЕМИ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ПРОЦЕСАМИ РЕІНТЕГРАЦІЇ
ВІТЕРАНІВ ВІЙНИ В УКРАЇНІ**

Tkachenko O. A.

*Postgraduate Student at the Department
of Public Administration, Governance
and Social Work,
Shupyk National Healthcare University
of Ukraine
Kyiv, Ukraine*

Ткаченко О. А.

*аспірант кафедри публічного
управління, адміністрування та
соціальної роботи,
Національний університет охорони
здоров'я України імені П. Л. Шупика
м. Київ, Україна*

Належне нормативно-правове забезпечення є визначальним чинником ефективності публічного управління суспільними процесами, в тому числі реінтеграції ветеранів війни. Слід констатувати, що вітчизняна законодавча база у сфері ветеранської політики містить значний обсяг правових актів, однак аналіз їхнього змісту свідчить, що до початку 2022 року відмічалася відсутність чітко артикульованої публічної політики у цій сфері. Було здійснена лише формалізація дефініції державної політики соціального захисту зазначеної категорії осіб.

Зокрема, на сучасному етапі Законом України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» закріплено основоположні принципи формування та реалізації державної політики, спрямованої на соціальний захист ветеранів війни та членів їхніх сімей. Встановлено, що зазначена політика імплементується через взаємодію органів державної влади, підприємств, установ та організацій, які формують систему державного управління у цій сфері [5].

Проте, незважаючи на виконання зазначеним законодавчим актом функції базового правового підґрунтя для підтримки ветеранів, його положення не повною мірою корелюють з актуальними суспільними уявленнями щодо статусу ветеранів війни. Залишається низка системних недоліків нормативно-правового забезпечення публічного управління процесами реінтеграції ветеранів, серед яких неврегульованість питання з визначення засад ветеранської політики відповідно до сучасних парадигм публічного врядування, фрагментарність регулювання

управлінської та регулюючої діяльності у досліджуваній сфері. Відмічається також відсутність чіткого визначення суб'єктів та об'єктів державної політики, механізмів прийняття та імплементації управлінських рішень, джерел фінансування та здійснення належного контролю, що в цілому зумовлює нагальну потребу формалізації політики шляхом ініціювання відповідних законодавчих змін у цій сфері.

Формування та реалізація публічної політики реінтеграції ветеранів війни не забезпечується належним чином і на програмно-цільовому рівні. Програми, що були імplementовані протягом останніх 15 років, обмежувалися виключно організацією практичної діяльності з ветеранами та членами їхніх сімей. Як наслідок, вони не охоплювали сутнісний зміст, механізми та інструменти впровадження публічної політики у цій сфері. Крім того, наразі виконання зазначених програм завершено.

Разом з тим, останніми роками спостерігається тенденція до ухвалення стратегічних документів, які прямо чи опосередковано сфокусовані на розвиток державної підтримки процесів реінтеграції ветеранів війни у цивільне життя. Зокрема, схвалення у листопаді 2024 року Стратегії ветеранської політики на період до 2030 року та затвердження операційного плану заходів її реалізації у 2024–2027 роках розглядається як значущий етап у формуванні ефективної публічної політики стосовно ветеранів, спрямованої на їхню підтримку, соціальну інтеграцію та визнання [6].

Основною метою Стратегії є забезпечення гідного визнання внеску ветеранів війни у захист суверенітету та територіальної цілісності держави, а також надання комплексної державної підтримки для відновлення їхнього добробуту. При цьому враховується вплив бойового досвіду, добробут членів їхніх сімей та необхідність міжвідомчої допомоги протягом усього життєвого циклу відповідно до індивідуалізованих потреб кожного ветерана [6].

У грудні того ж року схвалено Стратегію формування системи повернення з військової служби до цивільного життя на період до 2033 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2025–2027 роках [7]. Імплементація цього стратегічного документа була зумовлена потребою створення системної державної підтримки ветеранів війни, яка передбачає активну реабілітацію, реінтеграцію учасників системи повернення, розвиток їхніх підприємницьких ініціатив та забезпечення добробуту.

Стратегічною метою публічних органів визначено формування комплексної системи реінтеграції, що передбачає створення інституційних, соціально-економічних та політичних умов для успішної реабілітації та реінтеграції учасників системи повернення з урахуванням

їхніх групових та індивідуальних потреб, дотримання загальноприйнятих норм цивільного життя та принципів безбар'єрності [7].

Варто акцентувати увагу, що система нормативно-правових актів, прийнятих упродовж періоду незалежності України, стосується переважно форм та механізмів практичної підтримки та соціального захисту ветеранів війни та інших осіб, порівнюваних до їхнього статусу, а також членів їхніх сімей.

У цьому контексті виокремлюється два основних типи законодавчих актів: спеціальних та галузевих. Спеціальне законодавство охоплює закони та інші нормативно-правові акти, які безпосередньо регулюють питання соціально-правового захисту ветеранів війни. До них належать ті, що визначають їхній правовий статус, закріплюють права та пільги, а також регламентують порядок надання відповідних соціальних послуг (зокрема, закони України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» [5], «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» [4], «Про державні гарантії соціального захисту військовослужбовців, які звільняються із служби у зв'язку з реформуванням Збройних Сил України, та членів їхніх сімей» [3]). Для реалізації окремих положень зазначених законодавчих актів прийнято та виконується низка рішень уряду країни, а саме з питань встановлення та позбавлення статусу ветерана, забезпечення соціальної та професійної адаптації, тощо.

Натомість галузеве законодавство вміщує закони, що регулюють важливі сфери життєдіяльності ветеранів війни, створюючи правове поле для забезпечення їхніх прав у різних суспільних секторах, а саме соціально-трудових відносин, сфери зайнятості та праці; оплати праці та доходів населення; системи соціального страхування, соціального обслуговування та здійснення соціальної роботи; забезпечення житлових прав громадян; системи освіти та професійної підготовки; системи охорони здоров'я та надання медичної допомоги.

Разом з тим, навіть побічний аналіз зазначених документів свідчить, що питання інтеграції ветеранів війни практично ігноруються органами публічної влади. Крім того, як демонструють емпіричні дослідження, практична реалізація норм законодавства не забезпечується повною мірою. Зокрема, 56% опитаних ветеранів війни зіткнулися зі значними або помірними труднощами у процесі реінтеграції [2, с. 2], що переконливо доводить необхідність удосконалення нормативно-правової бази у даній сфері.

Результати досліджень також вказують на декларативний характер низки положень вище зазначених законодавчих документів. У ході досліджень виявлено низку системних проблем, що постають перед ветеранами війни у процесі їхньої інтеграції в цивільне життя. Серед

цих проблем – проблеми зі здоров'ям, матеріального забезпечення, доступу до державної підтримки, житлові проблеми, дискримінація, негативне ставленням з боку представників органів влади або цивільного населення [8, с. 124–148; 1, с. 59]. Значна частина ветеранів не задоволена своїм поточним професійним становищем та шукає можливості для самореалізації [9, с. 12].

Таким чином, для забезпечення повної реінтеграції ветеранів у суспільне життя необхідним є комплексне удосконалення законодавчої бази, усунення наявних прогалин у нормативно-правовому полі щодо формування та реалізації ветеранської політики, а також подальша розбудова правового регулювання системи їхнього соціального та правового захисту.

Література:

1. Концепція політики щодо ветеранів та їхніх сімей: Експертні рекомендації до формування оновленої державної політики щодо ветеранів та їхніх сімей. URL: <https://veteranhub.com.ua/shlyah-veterana#recommendations> (дата звернення: 22.10.2025).

2. Проект «Українські ресурси для реінтеграції ветеранів». URL: <https://www.irex.org/ukrainian-resources-veterans-reintegration-project> (дата звернення: 22.10.2025).

3. Про державні гарантії соціального захисту військовослужбовців, які звільняються із служби у зв'язку з реформуванням Збройних Сил України, та членів їхніх сімей: Закон України від 15.06.2004 № 1763-IV (із змінами) / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1763-15#Text> (дата звернення: 22.10.2025).

4. Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей: Закон України від 20.12.1991 № 2011-XII (із змінами) / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2011-12#Text> (дата звернення: 22.10.2025).

5. Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту: Закон України від 22.10.1993 № 3551-XII (із змінами) / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3551-12#Text> (дата звернення: 22.10.2025).

6. Про схвалення Стратегії ветеранської політики на період до 2030 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2024–2027 роках: розпорядження Кабінету Міністрів України від 29.11.2024 № 1209-р URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1209-2024-%D1%80#Text> (дата звернення: 22.10.2025).

7. Про схвалення Стратегії формування системи повернення з військової служби до цивільного життя на період до 2033 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2025–2027 роках:

розпорядження Кабінету Міністрів України від 31.12.2024 № 1350-р
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1350-2024-%D1%80#Text> (дата звернення: 22.10.2025).

8. Шлях ветеранів та ветеранок: Дослідження про досвід війни і повернення до цивільного життя. URL: <https://drive.google.com/file/d/1gSlkhpMoJHDFNgO6FV0o-y6oA99ieq6a/view> (дата звернення: 22.10.2025).

9. Veteran Reintegration Program. Analytic Report July 14, 2021. URL: <https://www.irex.org/sites/default/files/2%20Veterans%E2%80%99%20Current%20Employment%20Conditions.pdf> (дата звернення: 22.10.2025).

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-636-2-26>

COMPARATIVE ANALYSIS OF NUDGE TECHNOLOGY IMPLEMENTATION IN PUBLIC ADMINISTRATION

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ВИКОРИСТАННЯ NUDGE-ТЕХНОЛОГІЙ У ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

Shchekhovska L. M.

*Doctor of Philosophy in Public
Management and Administration,
Associate Professor at the Department
of Logistics
State University «Kyiv Aviation
Institute»
Kyiv, Ukraine*

Щеховська Л. М.

*доктор філософії з публічного
управління та адміністрування
доцент кафедри логістики
Державний університет
«Київський авіаційний інститут»
м. Київ, Україна*

Nudge-технології (або технології підштовхування) як інструмент поведінкової економіки набули широкого розповсюдження у сфері публічного управління протягом останніх двох десятиліть. Однак їхня практична реалізація демонструє суттєві відмінності залежно від політичного устрою, культурних особливостей і концептуальних підходів до взаємодії держави та громадянина. Найбільш контрастним є порівняння західної моделі «м'якого патерналізму» з китайською системою державного контролю поведінки, яка інтегрує елементи nudge у більш широкий контекст соціального управління.

Західна модель nudge базується на принципах лібертаріанського патерналізму, що передбачає збереження свободи вибору при створенні умов для прийняття «кращих» рішень. Фундаментальним принципом залишається можливість opt-out (відхилити) – громадяни завжди